

ЖЕНСКИ ГЛАС

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна: 53.191.
Администрација: Кнез Михаилова, 46/1.

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 фебруара 1928.
БРОЈ 4 — ГОДИНА IX.

Власник: А. Д. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕЖИЋ

Издан 1 и 15 у месецу. — Годинија претплата
48 дана. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

У десетој години.

Општина Праг отирала је ових дана 52 милиона чешких круна за грађу нових основних школа да тиме најдостојније прослави десетогодишњицу ослобођења.

У десетој години самосталног државног живота, Чехословачка република се финансијски толико подигла да је полу-официјелно „Prager-Presse“ у уводном чланку за нову годину казала ово: Чехословачка редовно отплаћује своје државне дугове и тврдо је одлучила да више не узврати ни паре, већ мисли на то да позајмају свој новац — а ико у млој мери — другим државима.

Шта нам кажу ова факта, која бисмо могли допунити још другима? Пре свега то да сматра престоница Чехословачке један еминентни културни чин за једино достојан начин прославе десетогодишнице. А финансијска снага те младе државе показује са колико енергије, трезвостности и смислености су радили Чеси у току десет година да су постигли оно, што су у стану постићи само велике државе. Десетогодишњи биланс њиховог рада на стабилизацији државног живота — да не говоримо о њиховом културном раду — могу они без страха показивати целој свету.

Како ће изгледати наш обрачун за један тако важан период нашег националног и државног живота, у коме је требало да ударимо непоколебљиве темеље за економски и културни напредак земље? Тај обрачун сигурно нећемо показивати свету. По старом рецепту ми ћемо се место тога утопити у море бучних фраза о такованом „ослобођењу“ и „уједињењу“ да не видимо оцајне истине. Истина је страшна, још страшнија због своје парадоксалности према природном богатству ове земље и бистрини њеног становништва. Увертиру у јубилејну годину засиравали су гласни становници Херцеговине, Далмације, Црне Горе и чак Шумадије (!), док престоница и остали делови и економски центри весело итрају и опијају се, селаштво се туши у шакама зеленаца; разбринутости инвадира и инвадирају кројнице у тупом фатализму очекују крај живота да; их спасе смрт државне „заштите“; у десетој години смо дефинитивно поколепали заштиту деце и младежи, јер њу треба да спасавају по речима министра социјалне политике приватна друштва, а државна је дезентерсирана онима, који не бацају кулаше; становништво је дефинитивно изгубило веру у правду; због 80% анархистичких покривања није до сад заболела глава ни једну владу, али само сачувала недринуту бар једну културну тековину „глав-

љачки“; на корупцију смо већ толико навикли да говоримо о њој с благим осмехом разумевања како се говори о слабостима људи, који су нам блиски; и т. д. и т. д. Ту листу бисмо могли продужити у недоглед.

Зашто је тако? Дали је народ тако рђав да нема тежње за бољим стањем? Он је хтео, он је молио — али политички трговци су га преварили својим слатким обећањима. И кад су добили од њега, што су тражили, — поверење, они су се у мекусојној борби отимали за власт. Али, не зато да би им била власт средство да испуне своја обећања народу, него зато да искоришћавају власт у себичне и партијске сврхе. Због тога није ни једна влада дугога века, јер зајавит једних рупи непремено отекрати да су на власти. Ваљда ћемо додати да 1 децембра године 1928 набројимо 30 различитих влада, бар један светски рекорд! Једини политичар, који обавио теже да се сачувају политички живот на принципима, стоји осамљен, напуштен... Код нас имамо само два реда политичара: један ред који је на власти, а други који чека да дође на власт и међу њима се води непрекидан дуел интрига, демагогије и уценивања. Тај непремени дуел, у коме видимо да секундирају јели те исти сведоци данас једноме, сутра одмах свом јучераљем противнику, узрок је што за десет година нисмо решили ни једно крупно питање нашег националног и државног живота.

Десет година слушамо да је радикална партија извор све наше несреће и ту песму су певале униформе све партије, који нису биле са њима заједно на власти, али свака између њих је једва чекала да се пребаци на њихову страну. У различитим варијацијама гледамо кроз десет година ту политичку фарсу. Која политичка партија сме, дакле, преbacивати неваљалоство другој, кад свака, ако има само прилику за то, подржава странку и систем, који сматра само у извесним моментима за зло? Наше политичке партије виде свој raison d'etre само у томе да су на власти. Све имају само један једини идеал: влада и власт. И кад постане идеал старостно, видимо да се није ништа изменило, само друге особе агитрају у фарси.

У народ? Он верује увек изнова политичким трговцима, јер не зна више ни куда ни камо, јер су му убила свест, јер су направили из њега средство за своје неистите намере. Да ли има у овој земљи још идеалних људи, који би били толико несегични да поведу борбу не за власт, него за то да освете нападнени народ? Да ли треба да чекамо дру-

гесетогодишњицу па да се дигну за чврсту акцију сви, којима се за првих десет година толико агадио рад у политичком животу да су се сатнево повукли? Мислимо да је крајње време да се споје у један ред сви ти. Већна жена ићи ће си турско са њима.

Београд. Алојзија Штеби.

О шездесетогодишњици Фрање Тавчарјева.

На данашњи дан југословенске жене прослављају с пуно љубави, пијетета и пошова шездесетогодишњу једну од својих најчистијих, вредних и најуглавнијих социјалних радница, знамените Фрање Тавчарјева.

И поред тога што је југословенска жена из сва три племена народа у току века имала тежку процлоост, живећи у мраку и позадином потињених и угнетених, ипак велики дуел живот, нашла је у своме епохалном јачачу кад слабије изражава и у југословенском женству, као и међу мушкарцима.

Један од тих светских примера, носилаца народних енергија, тежњи и идеала је и наша драга данашња славица.

Робана је пре шездесет година у Словенији, под срећном звездом да се себе и за све чега се лати.

И ако је остала сасвим мала без родитеља, ипак је имала срећно детињство. Одрасла је и била брижљиво васпитавана и негована код њене тетке Ајке. Поред тете, још два стрица њена, подметали су се у љубави за своју злукну Фрањуцу. И тако је дете расло у топлој атмосфери, коју су јој стварали њени најближи рођаци и од малена научила се била да командује срцима оних који је воде, што јој је и после, изванредно срећно послужило кроз цео њен лични живот и обилан јавни рад.

У доба њеног детињства, школство у Словенској било је искључиво словенским језиком и да јој породица није дала солидно словенско васпитање, Фрања Тавчарјева, која је сва изражај словеначке душе и са таквом привадо свој југославији, не би испунила живот свој великим и лепим делима, којима се поносимо све ми, југословенске жене сва три племена.

Од свих књига које је у детињству читала, најмилија јој је била, како сами вели, словенски бивар.

Њена тетка Ајка имала је помага у њој на посела Љубљанске Читанице и на словеначке дијалектне представе и остале народне забаве, кроз које се једино, у то време великог притиска немачке културе, спроводила народна мисао словенска: очувати своје Словенство и не изгубити своје материј језик.

Ради тога, већ у другој половини XIX века, словеначке жене одлазе, у не малом броју, на позоришту, у гласном дијалекту, да путем представе, игре и забавна послуже народу и очувају му Словенство.

Подјучи се у једној часотији словенској кући, Фрања је читала од реда све словеначке књиге и листове. Између осталих и љубанска „Zvon“,

у коме је читала нарочито радова тада младог писатеља, Ивана Тавчара. Напочио су јој се допала, вели Марица Бартолова, његова „Мриња срца“ и пожелела је да позва њихова писца. Није чекала дуго на то. Прикључило једне словенске забаве, један господин, кога је уморила била да јој представи њеног омиљеног писца, упознао је с младим Тавчарем.

У кућу њене тете Ајке, залазила је често Марија Мурикова, тадања жена словеначких жена. Као и сви велики духови, Мурикова је умела да благодари на свакој речи, да се да живихне и миле девојнице, моћи да изради једна народна снага. Отпочела је узимати да јој помаже при народним пословима и уводила је у исте.

На једном базару у „Народном Дому“ и Фрања је била продавалица. Имала је у кочи бео олеандор цвет. Срце јој је закупало живље, сва јој је пришао млади Тавчар и затражио јој да му прода бели цвет. А још каже да је лавши му за држећом руком, примила за њега богат откупи од двадесет форината.

И тада су отпочели срећни разговори између младе словенске девојке и будиљач великог човека словеначког. Они су их одвели 1887 године пред отлаз и трајали су непремено, за више од тридесет година. Никак нису престајали међу њима. Ни кад је донела на свет и одгојила у народном духу петоро деце, једну кћер и четири сина. Ни кад је она водила народно коло са својим друштом, а њен друг са својим; ни у времену тежких година народна страдања, а још мање кад су дочекали срећно остварење народних идеала, које је у доба њихове младости и почетка делатности, изгледало тако бескрајно далеко. Завршили су се онда, кад је Фрања, рођољуб, велики човек и муж неслики, у југословенске, изабаво-славеници Иван Тавчар 1922 године заменио овој пролази земни живот, оним вечним и бољим.

Али и у тузи и болу, као ни за време срећних дана, Тавчарјева се није повукла с посла на коме је више од четрдесет година успешно доловла. Она је разумела, да нам не наша срећа, ни наша несрећа, не дају права да се поучимо о њој, већ живимо са својим обећањима и с њиховима, заборавивши заједницу из које смо никли, којој припадамо и којој дугујемо свој јул и део.

Фрања Тавчарјева је васпитанка на пољу хуманог и просветног националног рада, прве вође словеначких жена, Марије Мурикове. До 1894 године, она је њен најбољи сарадник и помагач. Када у Марту 1894 умре ова велика Словенија, заветница женске делатности каритативне и националне, из најтежких дана борбе и рада, вођа словенских жена, за све што је лепо и велико, постаје наша данашња славица.

Обим овога чланка не допушта нам да детаљно износимо рад ове велике жене, која је у току четри дуге деценије учествовала у предњачила, водила или стварала радни акције словеначког женства. То су у осталом ствари које су њеним савременицима мање или више већ познате. Поменемо само неке од њих.

Запојена духом своје велике претходнице и учитеља, Мурикове, она

је razvila у себи подобост, да се прилагођује увек даним приликама и да, према потреби и времену, развија своју акцију у све ширем смислу и оцу.

Противно методама, које су докле примењивали у Словенији аристократски немачки женски кругови, да на јавни рад окупљају женски свет само из најотменијих и најугледнијих кругова, Фрања Тавчарјева обрнула је широки женским народним слојевима, демократизујући на тај начин и њихову свест, и њихову политичку и енергије. Цела Словенија јој је у томе подражавала и зато је њен рад био тако плодан и многострани. Још пре смрти Мурикове, Тавчарјева је била председница прве месне женске подужнице Св. Гирица и Методија, друштва које је било израз тежња ириденстичке Словеније.

Око 1901 године, заједно са осталим вредним женама словеначким, образовала је просветно, на далеко по добру знано, „Силошно Словенско Женско Друштво“ и друштво „Аиена“, чији је циљ култура и физичко развијање људског тела. Постала им је прва председница и све до данас врши своје дужности с успехом и на част својим женама.

Кад је 1906 године основан великим трудом и апостолском љубављу професорке, дивне и скромне Марије Веснерјеве, прве женске словеначки љубави и интернат „Младица“, у Младици, Тавчарјева је била једна од главних сарајкица на остарењу ове организације и једна од трију старатеља ове установе, чију су видати били знаменито далековиди и широки, а коју је упростојено велики светски рат.

Око 1910 или 1911 године ступа у везе са Колом Српских Сестара у Београду и истиче идеју, која је лежала на срцу њене свест, да се организује у Београду једна заједничка акција са Колом Српских Сестара, да би се спрелило емигрирање сиромашног словеначког женског света у туђе далеке земље, где се однарођује, врло често и пропада, већ се од сва та емигранција упути у Београд, где би је Коло прихватила и пласирала у своје установе. Ова идеја је постала ове акције у дело, чија замисао служи на част оног, који је покренула.

1912 године развила је била велику акцију за прикупљање помоћи у корист балканских словенских Друштава Црвена Крста, за што је била одликована од благаољубивих Краља Петра I одмах и Св. Саве, а топлому љубављу свих оних, чије је мисле одлашала. Када је отпочео велики светски рат, саветовано јој је с много страна, да ово српско одливање врати, али она се није дала заплашати.

У току великог рата, видимо је такође на челу акције за прикупљање помоћи и заједничким војничким, сиротним удовима и деци.

1917 године, када су словеначке жене свим жаром своје душе показале колико им народна слобода лежи на срцу, Фрања Тавчарјева и Циљка Кречкова су на челу женског покрета и словеначке жене прикупљају средства и средства заједно са осталим словеначким сестарима у Београду Српску Декларацију. У мају 1917 године, кад непријатељ још није био побеђен, било је више но смело, предузети и водити овујак акцију и она служи на част Словенији.

По ослобођењу, нема готово ни једне акције у нашој земљи, на челу које се не налази наша данашња сестра.

Прикупљање помоћи за ратничку српску сирочад, за слепе инвалиде, за у рату пострадале и толике друге акције, које нам је свршетак рата ставио у задатак, имају увек за свога првог и најбољег радника, Фрању Тавчарјева.

За време припрема оне плебисцитарне изборне заједнице са осталим словеначким сестарима, узела је широка учешћа у овоме народном походу, који, и ако није уродило плодом и правда није била задовољена, иду струје живо дуоб смисао словеначке жене за народно дело.

У јулу 1920 године, на скупштини у Загребу, изабрана је за потпредседницу Савеза Жена Краљевине С. Х. С., на коме се трудом и пуном енергијом и подмудрошћу издвоји и данас. Она је један од најбољих и најчвршћих стубова ове наше највеће установе, која се налази на европској висини, а чију важност не умеју да виде и оцене само мали умови и ситне душе.

У ауму 1921 године, само на једно кратко писмо писца оних редка из Београда, и обавештење о једној политичкој прилици које владају, било корисно да и Словеначке оснују своје Коло Сестара, са истим циљевима које је имало Коло Српских Сестара пре тога, у току исте седмице стиже у Београд одговор од Тавчарјевој: „Хоћемо, дођите одмах, Српске Сестре, да се договоримо и рад отпочнемо.“ Коло Југословенских Сестара, чија је председница и данас, а које има 27 Подружница својих по својој Словенији и представља, поред Силошних Друштва једну од најзнаменитијих женских организација у Словенији.

О делатности и корисности овога друштва, истражи историк који буде писао историје културног покрета Југословенске жене у другој половини XIX и првој половини XX века да напише доста знаменитих страница, исто овако лепих, као што ће бити и оне у раду Кола Српских Сестара. Ми за сада остављамо овај предмет, јер је још прејато говорити о томе, што је свакога дана пред нама да одужи по заслугу.

Нећемо да ређамо даље ни све акције које је водила или у којима је сарађивала Тавчарјева. То ће нас одвести и сувише далеко. Биће боље се задржати још мало на личности њеној.

Кад човек дубље загледа моралну функцију једнога радника, истичу му се увек, једна одлика његова изнад свих других. Ако бисмо се запитали која је то одлика код Тавчарјевој, у почетку бисмо морале мало да застанемо. Она је добра, стрпљива, кротка, блага, словенски широка, топла и подунављива, интелигентна и радна, дисциплинована и необијачна у свакој ствари. На пак, на једна од свих ових лепих особина које је краше, није њена главна одлика.

Фрања Тавчар је рођена, Богом дана вођа широких маса, са свима изавидно богатом комбинацијом особинама једнога истинског вође. Чим је човек уследио чије чуње велике је вредности одређене. Није туђе говорити, остати одмах да се налази пред једном великом личношћу, пред осмом највишета ауторитета.

Величина њена не лежи само у оном, што је она радила и дала. Много већа је њена величина у томе, што је она увек знала да окупи на посао велику број радника, да прихвати да се до ње само једна туђа замисао и идеја и да је заводи и саживи се са њом, као са својом влашћом.

Прикупљај народних снага, никог није одвајала од себе и од посла, нити стварала непребродиве јазеве између себе и оних, са чијим се видјати не слаже. Јер она је једна од оних, који се данас тргунути мању приближити и они, који не мисле као она.

Дисциплинована и васпитана за рад и сама, знала је да дисциплину и је васпита и своје радно друштво. Интелигентна да на мах знапази вредност нових идеја, а толерантна справ оних, којима се она не спрема, ума да се не покори, она је својим умом, широким путевима напред, новим метода, увек с новим видјацима, новим идеалима, али лагано, опрезно, смисљено, знајући добро, да они који воде широке масе, не смеју себи допустити скретања ни у лево, ни у десно, нити се изложити суду нових и авурајућим принципима. Знајући добро, да је погрешке оних који воде, могу да упропасте и најбољу идеју и да за то одустану од рађа широке масе, наступала је увек пажљиво напред, сигурним путем, а једновремено, с то-

плином и ведрином, пратила је рад појединца, који су као такви могли поћи и брже, можда пробасти да скрену и на лево и на десно и да се опет из велике штете, врате назад. Једном речју, кад му је ишкључено привлачење друге појединце, да покушају брже да дођу до жељена циља и радо се користила њиховим успесима, а сама, са масама које је водила, није текла да сра у непознато и да своје идеје доводи у чор-сокак.

Тако смисљеним начином, рај једној још младој средини, која ради политички више од политички, морао јој је дошати поштовање и поверење целе њене и уже и шире Отаџбине и њено име и њена особа представљају данас у нашој земљи највиши ауторитет. Ни једне друге жене данас нема у нашој земљи, која има толико много својих присталица; која може тако мирно и несметано да ради, која може са толико повоса и љубави да погледа у назад и са толико ведрине и вере у напред.

Зато ће данас, на шездесетом обележњу од рођења ове срећне жене, по свој нашој Отаџбини и по многим крајевима изван њених граница, стотине хиљада срца заокупати живље за њу, одлуђу јој толику захвалност за све оно што је била, у току тих деценија својега народа и појединца, да још дуго дела за добро људи и да господари да деле срцима свих оних, у које је умела чаробнички да усади љубав за себе и да њих поведе њеним путевима, поздрављајући је заједно са нама:

Здраву да си, Фрањо Тавчарјево!
Грст, 8. фебруара 1928. Делфа Н. Ишанић.

Једно мишљење о женама.

Пошто се код нас врло ретко пидаје нека нарочита важност уласку жене у политички живот, то са нарочитом радошћу наводимо мишљење г. Вес. М. Вукићевића, које је он дао у броју од 20 јануара т. г. ревије „Нова Европа“. Г. Вукићевић пише о конгресу Демократске партије и наводи како је г. Љуба Давидовић најговестио одмах у почетку да је Демократска Странка болесна. О томе се изражава г. Вукићевић овако: „Да ли је Демократска Странка болесна? Говорећи о болести своје странке, Г. Давидовић је свакако мислио на један виши форум који му је негоднио било назвати болесника на демократском Конгресу. Јер, рећи данас жалосну истину, о Југословенском парламентаризму, значи навући на себе мржњу политичких прекавца, и тако постати реакционом у очима локатних гомила. Напротив, баш с помоћу здраве Демократске Странке, велике и сивене, Г. Давидовић хоће да спасе оболели Југословенски парламентаризам од омигледне пропасти. По нашем мишљењу, убригавање здравља једне политичке странке у оболело тело парламента није доводило још средство да се парламентаризам спасе. Узмимо да се сада изврше избори и Демократска Странка добије огромну већину, — ми опет нећемо добити ваљан парламент. *Те презабуђене и глатке масе, које гоубине илаћу великама по једну милијарду динара замалошког шиперца, не могу да створе демократски, већ само банкаротски парламент.* Затим претпоставимо да су краткорочни менични дугови седамна одкупљени од банака и претворени у облигационе дугове држави, и да је селак поново своје луде у парламент. Ко сада може те народне посланике натерати да раде, ако они неће? А наша Народно Скупштина, ево десет година, не ради ништа. Један једини начин да се поновити примера да ради био би можда: учинити га зависним од економ-

ских слободних бирача за све време док његов посланички мандат траје. Кад би се и то учинило, и парламентаризам да ради, — ко може приморати те посланике, да у парламентаризму васпитани луѓи, т. ј. да се не грде и не туку као на улици? Можда — *жене!* Међутим, Демократска Странка нема ни једног женског посланика, и ако је по својим статутима за равноправност полова.

Према томе, наш оболели парламентаризам могао би се, можда, сачувати од смрти само овим средствима: 1) ујединити све демократске снаге; 2) ослободити сејака од банака; 3) учинити посланика стално зависним од бирача; и 4) увести жене у парламент“.

О спречавању рађања.

Проблем спречавања плода већ дуго занима «Женски Покрет». То се питане и расправљање о њему јављало и прије, а у новије вријеме опет га је покренула госпоња Д-р Хлапец-Борјевић. Пратим и њене чланке и одговоре на то, ма да ми је у самом почетку било јасно, да ту може бити само двоје: Једно „натурално“ и друго „искусно“ средство, а друго „новинско“ (ријеци „Ф. Хлапец“ и друго кришћанско. Ово друго својих принципа и свога животнога схваћања а приги отклања свако умислено одстрањивање и препречавање плода са свих оних разлога, који се у име фамилија тога до наводе. Зато жене с кришћанским схваћањем не могу вољно судјеловати у томе и зато је и разлог, зато што се доседа уопште нисам јављала. Иако је то два смјера у животу таква је јаз, да се ничим не да премостити. Али ово, што ме потакло на то, да пишем и што хоћу да се зна:

У неким «Женским Покретима» у неким градовима овдје на хрватској страни нама државе, било је догоде колено љубави жена, које су радиле уредом «Женских Покрета», да се неће дирати у питања, која би нас сигурно раздвојила, тако дуго, досијеге заједничким, сложним радом постигне бар оно најелементарније, за чим иде «Женски Покрет», удружене за постигнуће права гласа за жене“. Ми смо још тако далеко од тога што је забар у теорији ријешено на Западу, да је свакој жени имале да посривавамо много посла прије него да дођемо до питања, о којем је овдје говор.

Истина је, да је то био само приватни договор, који одбору Алијансе Ж. П. у Краљевини С.Х.С. није био можда ни познат, а камо ли да би га знао, а сврха је могла овога чланка — да се још тактичким програмом уговором не дају тежње, и да им дам ово на размисање.

Јер набављанем овећалаш кријатлица, о св. Петру (који је међутим био Павло) и св. Аугустину и другоме не ћемо далеко доћи. Госпоња Хлапец служи се кривим изразима, кад говори о «завлачењу Бога и заживишће појаве Христове у те дебаје. Кришћанска жена не завлачи Бог, него што је забар у теорији чији тељемем и подмудрошћу, да се животног схваћања и рада. Додуштам, да је то неразумљиво људима, који не знају, што је дисциплина католичке цркве. Зато пустимо тај неплодан разред“.

Кад би «сведо» госпоње Хлапец био «сведо» Женског Покрета, онда можда иста ствар не би била исто; али «Ж. П.» показао се спречити, да послуха ону: *audiant et altera pars!* и зато хоћу да упозорим још и на ово:

Жене кришћанско схваћања показале су у нашој земљи своје spremnost на сарађу за циље Ж. П. ове године 1919 и 1920 излазило је у Загребу, да је «Женски Покрет» који је издвојила «Хрватска Католичка Женска Свеза» (данас прије него ли Женски Покрет). У том је часопису сарађивала и мис Ана Кришћевић.

Прослава Фрање Тавчарје.

8 фебруара прославили су у Љубљани на најсвечанији начин 60 поређан јавне раднице Франца Тавчарје. У прослави нису учествовала само женска друштва, словеначка и остала, него можемо да кажемо цела Словеначка. Слављеница је добила одличја, наше и чешко, много дарова, цвећа и т. д. Али најлепше одликовање за свој прелеп рад добила је од општине града Љубљане, јер ју је изабрао општински одбор за почасног члана општине Љубљане.

Словеначка женска друштва исказала су јој своје признање на тај начин, што су почели скупљати прилоге за Деци до Фрање Тавчарје, који ће се подићи на Приморју. До сада су скупила словеначка друштва у ту сврху преко 100.000 динара, коју своту су јој дала на дан њеног славања. Тој своти додао је Народни Женски Савет Дин. 5000.—, а Коло Српских Сестара из Београда Дин. 1000.— Деци до биће трајна успомена на рад Фрање Тавчарје.

Учитељица и изборно право.

Пре свега мало историје и о жени у опште.

Стара источна жена, стара Гркиња и Римљанка биле су у рописком положају према својим мужевима. У сваком положају био је, у оно време, неки морални разврат. Жена — роб знала је само за физички терет, жена патриција одавала се пороку. Позната нам је историја Рима.

Појавом хришћанства у неколико се подиже правни положај жене. Христос је истицао брачну верност. И она су чад Божја*. Тридесетогодишњи рад је опет потпуно положај жене. Велики број свртних служби код мушких утицао је на почеће проституције. Морал се почео колесити, па и жени правни положај. Педесет и једна тежа протестаната имале су доказати: да жена није човек. У то време била је борба око тога: има ли и жена душу. Па и свици (као св. Кипријан) почели своје брадњачко учење прилагођавати ондашњим приликама: Жена је чума, зараза — говорио је св. Аугер је изјављивао: да муж има права да живи са слушником, ако му се жена не допада.

Временом се економски развук мењао, а и живот с њим. Жена је почела напуштати домаће огниште. Друштвени односи су стали на развој, и патријархална жена поче пратити са више светлости, са већим разумевањем догађаја свога времена, и у већем броју учествовати у јавном животу. Таласи живота допирали су и до домаћег огњишта, и жена, стојер куће, почела је показивати веће интересовање за јавне послове. У тај час и живи јавни свет Ж. Ј. Руса, Паше, Емилиа*. Опомени свет на моралност, природност, једнакост.

У доба Француске Револуције појавише се тежње и захтеви за равноправношћу. Тада се говорило: да државна мора имати образоване мајке. Но и поред свега тога женин положај ни у колико није био измевен. Француска револуција признала је право човека-грађанина, а није право жене-грађанина. Мишље је плескао женама као авангарди Француске Револуције. Доцније је је посланик Шомет, кад их је видео у општини, докључио: «од кад је то женама допуштено да изађу свој пој (па да се праве људима)? Заузд су стивале петиције Француској доминту за политичку и социјалну равноправност жена: «Обдаци привилегије мушког пола, народу се дају његова права. Негри се ослободивају, зашто да се

не ослободје жене?» Корен, дакле, политичког социјалног развоја јавности видимо још у времену Француске Револуције.

Погледајмо жену у нашој прошлости. Иу је оквечио српски гуслар. Наша је жена и данас пројекта дугог Јеврејсима, Мајке Југовића и др. И данашња жена показала се на достојној висини свога времена. Наша је жена, за време рата, и ограда и шила. Наше жене нису ни мало заостале у привредном погледу. Заостале су само у просветном. Ну, колико су и мушки у томе одмакли? И ко је за ово крив? И сељанку и варошанку живот је истрао на друштвене порозину као привреднику. Исти је сурови и са нама учествовао. На тиме положај жене као мајке. Зар је мало њих узвикују: «Воледа бих три пута у борби бити, но једном се породити!» Наш женски свет виђамо, и по болницима, и при многим другим културним и хуманим установама. На челу ових увек је предначила учитељица. Зар, после свега, није дошла (као просвештена мајка, културна жена и јавна радница) да се изједича и у политичком погледу са мушкарцима? Зар је сељак са Милора просвешћенији, културнији и продуктивнији? Зар он беле схвата савремени живот, народне и државне потребе? Зар неписмени сељак да је меродавнији од школоване учитељице? Какоа докити! Државна је тако један важан појам, да је крајња нелогичност дозволити тако што.

Зиља, тежак је положај жене у данашњем друштву. Тежи је, пак, поглед учитељице. Живот с једне стране, гоура нас напред, а с друге стране потурку нам се уста. О друштвеном животу, чије просвешћење тако силно осећамо, не да нам се да кажемо своју реч. Жена, изара света, спутава се од самога друштва. Против овога друштвеног суптавања борићемо се.

Данашње друштво жену прима и као радницу и као државног службеница. Живот је приушћава да и она ради. Јузи и зато, када су начини, «помогли» и «уздишци». Један терет више за жену. Поред природних дукности друштво јој намеће и социјалну. И жена као таква, док је у кући — мати је, чим изиће ван куће да потраже рада, није само жена већ члан друштвене заједнице, економско биће и привредни и зато, када су јој дукности исте, мора имати и уста права. Дајте јој могућности да се изјављује у уређењу општинских и државних послова, увидећете на делу да је достојна својих права.

У многим америчким и европским државама жене имају своја политичка права. У неким, пак, само у општинским и школским пословима. Те тенденција друштвеног развукта креће се ка изједичању. Дух времена истиче политичка права жене као једну на индивидуалну, социјалну и културну потребу.

Педагози су истакли вредност васпитања — мајке, дух времена истиче вредност женског васпитања — грађанина. Удружења Наставница Средњих и Стручних Школа, Одрабе се у Великој Дворани. Ми га препоручујемо нашим читаоцима.

Упех жене на Полехашком Универзитету. — Први пут на Колехашком Универзитету златну додлаву за најбољу јуристичку тезу добила је једна жена — адвокат Крен Кетел Johnsen, на термину: «Развитак данског законодавства о имовини». Ову појаву су најсрдичније поздравиле све данске феминистичке.

Свет Парламента под председнишвом једне жене. — Г-ђа Олга Рудс-Ценик

Жене судује у Шведској. — Грöben Margerite Traugott, адвокат, наименована је за судију у Шведској.

Жене професори универзитета у Немачкој. — У Немачкој, у којој је успех феминистички у пракси готово најјачи, данас има 44 жене професора Универзитета, распоређених на 20 немачких Универзитета. Жена професора има на свима факултетима. На Берлинском Универзитету има осам жена професора.

Апел Удружења Универзитетски Образованих Жена.

Да би се могао бар у неколико да промени опсег досадашње делатности наших жена са факултетског опсега, *Удружење Универзитетски Образованих Жена* жели да прикупи што већи број података о активности наших универзитетски образованих жена, и у њином учествовању у јавном животу наше земље. Тога ради Удружење упућује свима универзитетски образованим женама у нашој земљи овај апел, молећи их да што пре пошула одговоре на следећа питања:

1. Име и презиме (девојачко и мужјево).

2. Кад је и где положила виши теџачки испит?

3. На коме је универзитету студирала? Коју науку грану, кад и где положила дипломски испит или докторски испит?

4. Да ли је по завршеним студијама ступила у државну службу, ако

јесте, какве је службе и послове вршила, колико времена и на каквом се положају сада налаза?

5. Да ли је била у приватној или државној служби?

6. Ако је пензионисана, када и зашто је ступила у пензију?

7. Ако је објављивала научне радове треба јавити потпуну библиографију радова.

8. Ако је учествовала у јавним хуманитарно-културним и научним радницама, или социјалним покретима, да јави детаљне податке.

Моли се робина умрлих универзитетски образованих жена, које су живеле и радиле у нашој земљи, да о њима пошаље податке, у колико су им они познати.

Одговоре са назначеном адресом поштом сласти секретару Удружења Универзитетски Образованих Жена, Радисти Атанасковић, Битољска улица број 91 — Београд.

Белешке.

Г-ђа Парин Михаелис у Женском Клубу у Београду. — У својој, 11-ти, било је у Женском Клубу једно врло пријатно вече. Позната данска феминистичка и списатељка, г-ђа Парин Михаелис, излагала је духовито и темпераментно своје пуно животно искуство, а затим при пуно чаја разговарала са великим бројем присутних госпоња интересујући се нарочито о нашим приликама. На безброј постављених питања г-ђа Михаелис је љубавно одговарала. У име Женског Покрета ју је поздравља г-ђица А. Штеби.

О њином оријентацијама у животу. — Г-ђа Катариња догановић, професор, наставница, у суботу 18. окт. мес. на Народном Универзитету, своје занимљиво предавање: «О њином оријентацијама у животу», II део: примене модерне психологије Фројда, Јунга и Алдера на наше друштво и литературу. Нарочито је се говорило у *који смислу треба да буде оријентирана наша младина*. Предавање је удруженом Наставници Средњих и Стручних Школа, Одрабе се у Великој Дворани. Ми га препоручујемо нашим читаоцима.

Упех жене на Полехашком Универзитету. — Први пут на Колехашком Универзитету златну додлаву за најбољу јуристичку тезу добила је једна жена — адвокат Крен Кетел Johnsen, на термину: «Развитак данског законодавства о имовини». Ову појаву су најсрдичније поздравиле све данске феминистичке.

Свет Парламента под председнишвом једне жене. — Г-ђа Олга Рудс-Ценик

посланик у Бечком Парламенту, председнала је 1. децембра на скупу Федералног Савета Ово је прва жена која председава тако важном скупш. Она нема титулу председнице, али пошто је на челу једне групе парламентарца, аутоматски је председница посто и на њу.

Успешност и такт, са којим г-ђа Рудс-Ценик женска права, увек тесно везана са свима социјалним историјама, како се цене у аустријским феминистичким круговима. Благодарећи њеној активности, примљени су у Парламенту следећи закони: забрана продаје алкохола малолетницима; закон, којим се осигурава наплата суме за издржавање, која је судом додељена (разведенским се могу објавити деци и т. д.); закон којим се регулише употреба ложиња и закон за бабине.

Васпитања абнормалне деце. — Друштво за заштиту деце у Берлину отвара у Берлину школу, чије ће ција бити да припреми за нарочито васпитање заостале или ненормалне деце: лекаре, свештенике, учитеље и остале социјалне раднике који већ имају извесно практично искуство. Курсеви на овој школи почињу су јануара т. г., на којима се поред теориске наставе дају и практичне вежбе. Припремају се различите консултације за ову школу, по школама, опоравак институција и разним институцијама за заштиту деце.

За сва објављена и ову школи, заинтересовани се могу обратити на адресу: Fraulein Ruth von der Leyen Potsdamer Str. 118. c. Berlin, W. 35.

О Г Л А С.

Управа Женског Клуба извештава се наставнице, учитељице, чиновнице, ученице и њихове мајке које пролазе кроз Београд, кад и оне које би желеле да се задрже дужије време у Београду, да у Женском Клубу, на најлешнем месту вароши, Кнез Михаилова 46, могу добити следеће:

1) Цео пансион — 1200 дина. месечно. Ово нарочито важи за ученице, које за скромну цену могу имати здраву собу и добру домаћу кујулу.

2) Преноћиште, доручак, ручак, вечера — 50 дина. дневно.

3) Преноћиште и доручак — 30 дина. дневно.

Купатило у свако доба на расположење за скромну цену од 10 дина.

Просторије Клуба тако су преуређене — да ће се сваки посетилац осећати угодно као код своје куће.

Моли за посету
Управа Женског Клуба.